

СВОБОДА СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 224. Джерзі Сіті, Н. Дж., п'ятниця, 25-го вересня 1936. — VOL. XLIV. No. 224. Jersey City, N. J., Friday, September 25, 1936. — THREE CENTS

ПРОВІДНИКИ ВСІХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ПРОМОВЛЯЮТЬ НА ОДНІЙ ФОРУМІ

НЮ ЙОРК.—На шестому річному „форумі про біжучі справи”, влаштованому щоденним часописом „Нью Йорк Гералд-Трибун”, промовляли або безпосередньо або через представників провідники всіх американських партій і партійок, що тільки беруть участь у цьогорічних виборах.

Алфред М. Ландон, републиканський кандидат, приєднав свою промову і її за нього виголосив конгресмен Мартин, його східний керівник кампанії. З републиканців говорив іще бувший президент Герберт Гувер та Джан Гемилтон, голова краєвого комітету Републіканської Партії. В імені „Партії Злуки” говорив її кандидат на уряд президента, Вільям Лемке. Від соціалістів говорив Норман Томас, від комуністів Ерл Бравдер, а від Соціалістично-Робітничої Партії Джан В. Ейкен. „Форум” закінчила промова президента Рузвельта, кандидата Демократичної Партії. Рузвельт говорив про свою приватну палату в Гайд Парку. Його промову розсилали кілька стацій. Від демократів говорив теж Джеймс А. Фарлі, голова краєвого комітету цієї партії.

Кожний кандидат старався представити, що на його думку являється головним спірним питанням у цьогорічних виборах.

На „форумі” були присутні делегатки жіночих клубів по всій Америці, разом у числі 3,000 осіб.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛЕГІОН ПРОТИ ЧУЖИНЦІВ.
КЛІВЛЕНД (Огайо). — Річна конвенція ветеранської організації, Американського Легіону, ухвалила резолюцію, що закликає до боротьби проти комунізму та проти чужинців.

Протичужинська резолюція домагається від уряду виселення з Америки всіх чужинців, засуджених за порушення американських законів. Резолюція домагається теж заведення закону про відібрання відтисків пальців від усіх імігрантів, що не стали американськими громадянами. Осуджено теж уряд за давання ненаатуралізованим імігрантам позичок на їх дома. Домагався теж усунення з федеральних робіт усіх чужинців.

На конвенції виступав Вільям Грін, голова Американської Федерації Праці, з промовою, в котрій доказував потребу спільної акції ветеранів і робітничих юніїв. Він говорив, що обі організації об'єднують боротьбу за захорону демократії та захорону миру.

„СИДЯЧИЙ СТРАЙК” В АКРОНІ.
АКРОН (Огайо). — Підприємство Гудрич Робер Ко. мусліло перервати роботи в своїх фабриках, бо в них поширився „сидячий страйк” („сит давн страйк”). Робітники прийшли до фабрики на роботу, як звичайно, але поїдали й не робили. Почали його 15 робітників, але з часом він обняв коло 10,000 людей.

ЗАКІНЧУЮТЬ СТРАЙК ГАРАЖОВОЇ ОБСЛУГИ.
НЮ ЙОРК. — На зборах страйкуючих робітників, що працюють у гаражах, постановлено прийняти умови, які виробили представники сторін за посередництва миського уряду, і покінчити страйк, що обняв був 6,000 робітників.

ПРОБУЮТЬ ВАЖНИЙ КОМУНІКАЦІЙНИЙ ВІНАХІД.

ФЛЯДЕЛЬФІЯ (Па.). — На летовищі Пяткер-на, коло Виллов Гров, пробовано в присутності урядників департаменту торгівлі навій винахід, що сполучає в собі признаки автомобіля й літака.

Покищо називають його „автоджиром Пяткер-на”. Виглядає він як літак системи „жіра”, себто літака, що приладжений до прямолинійного піднесення й опускання. Тягне його пропелер, поміщений на переді самоходу. Крила на ньому збудовані так, що їх можна опустити вниз здовж самоходу, як шофер захоче їхати звичайною дорогою. До їзди дорогого слухать гумові колеса, зроблені на форму літакових.

Цілий самохід має 800 фунтів тягару та може примістити двох пасажирів. Винахідник каже, що самохід може розвинути на добрій дорозі швидкість 100 миль на годину. Як звичайне „джіро”, цей самохід може підноситися вгору з дуже малої площини. До осідання теж не потребує великого простору.

Урядники, що приглядалися демонстрації, говорили про великі можливості винаходу.

ПРАЦЯ НАУКИ НАД УДОСКОНАЛЕННЯМ РОСТІН.

ІТАКА (Нью Йорк). — Знання рільництва в рільничій колегії Корнельського університету почали працювати над удосконаленням городини селери. Хочуть вони виплекати таку її породу, яка не мала б твердих волокон.

ВИКЛИКУЮТЬ ВІЙСЬКА ПРОТИ СТРАЙКАРІВ.

Губернатор Мінесоти, Петерсон, змобілізував національну гвардію стейту, бо побоюється заворушень з приводу страйку робітників фабрики олію. Між страйкарями й страйколомками вже прихотило нераз до бійок.

ЗА ІТАЛІЙСЬКО-ЕТЮПСЬКУ ВІЙНУ.

Два парубки, що працювали в господаря М. Редмана в Шуптинках, коли Грудзюнца, 27-літній О. Померенко й 17-літній З. Закшевський жили з собою в згоді аж до часу, коли спалахнула італійсько-етюпська війна. Від той хвилини зачалися в них непорозуміння на тлі ріжничі поглядів про те, хто в війні переможе. Одного разу Померенко покінчив дискусію в той спосіб, що свого противника побив. Закшевський рішив пітститися. Нічю 9-го лютого ц. р. зачав бити палицею сплячого Померенка, а коли Померенко пробудився, побив його ще й залізним дрючком так дуже, що Померенко помер. У слідстві Закшевський говорив: „А чому він мене злостив? Аж на головній розправі розжалобився й просив кари смерті. Суд засудив його на 10 літ в'язниці, а апеляційний суд зменшив цю кару до 6 літ.

ЗА ЗНИЩЕННЯ ЗАПОВІТУ.

Окружний суд у Рівному засудив пароху православної церкви в Шекотині, П. Невркіція, на 6 місяців арешту за те, що згаданий парох, не можучи дістати від якогось І. Миськевича заплати за зладжений ним заповіт, віддер з документу половину незаписаного аркуша. Припиш 16-го тому Збірки Російських Прав, що обов'язують ще на Волині, вимагають, щоб заповіт був написаний на цілому аркуші. Заповіт на пів аркуші є неважний.

ВУЖ СПРИЧИНИВ ЖАХЛИВУ КАТАСТРОФУ.

На Гангесі (Індія) перевернувся човен з 15 пасажирами. Причиною був переполох, що повстав, коли з галуззя, з якого був зладжений намет на човні, висунувся великий вуж. Пасажирів зі страху збились всі разом на дзюбі човна, порушуючи його рівновагу. Човен перевернувся. Всі потопились.

САБОТАЖ У ГАЛІЧИНІ.

При шляху Тернопіль—Гліволочиска невідомі люди поклали проводи і стягли кілька телеграфічних стовпів. У зв'язку з цим арештували В. Борищука й Т. Любичку зі Ступки, та Гудза з Романівки.

ЗАСЛУЖЕНИЙ КІНЕЦЬ.

З Риги звідомяють: Перед советським судом станув останніми днями бувший шеф церковного відділу ГПУ, Пущков. Він вславився „опікою” над останніми московським патріархом Тихоном та заслав на Сибір і після на смерть сотки священників. Він ніколи не припускав, який буде його кінець. Його розстріляли власні товариші в Любянці.

ЛЕТНИЧА КАТАСТРОФА.

Коло стейтвого летовища в Грейсгров, Род Айленд, упав на землю через якийсь клопіт з мотором військовий бомбовий літак та згорів. Згинули на ньому три військові летуни: майор С. М. Конел, пілбот Нілі та жовнір Дозеф Мацазевський.

КІНЕЦЬ СВІТА 1939-ГО РОКУ!

Директор астрономічної обсерваторії в Гренландії каже зовсім поважно, що 1939-го року впаде на землю планета. Від цього згине наш світ. Катастрофа може бути двояка: або планета впаде на землю, тоді ми пропадемо від вогню; або планета впаде до океану, а тоді пропадемо від потопи. Та найдивніше, що хоч певний кінець грозить світові вже за три роки, ніхто цим не проймається! Відчування вченого з обсерваторії в Гренландії вважають фантазією.

ЗА ОБРАЗУ ПОЛЬСЬКОГО НАРОДУ.

Окружний суд у Гнезні розглядав справу проти Герішка Верніка в Гнезні. Вернік попав у сварку з якимось молодцем, а в розгарі слів сказав: „Ви, холери поляки, гнуї на полях воші; жидом бути чистіше, жидом в педах бути ліпше” і т. д. Поліція арештувала Верніка, а суд засудив його на два місяці арешту.

НАВІТЬ АРТИСТ-РІЗЬБАР ПОПАВ „НА КОВЕРТУ”

В травні ц. р. приїхав з Америки до Польщі артист різьбар Ісидор Саксон. Він одружився й за якийсь час забрав знову виїхати з Польщі, а що бажав вивести з собою 20,000 доларів, які з собою привіз, зачав старатися про відповідний дозвіл у девізній комісії. Зложивши папери, Саксон вийшов на вулицю, де заціпив його якийсь чоловік, що представився секретарем девізної комісії. З цим чоловіком був іще й другий. Вони заявили, що поладнають цілу справу якнайшорше. Повелі Саксона на сході одного дому й тут порадили йому вложити гроші до коверти, а коверту заліпшити. Саксон це все зробив і не завважив бідняга, коли обманці заміняли коверту з грішми на коверту з кусниками паперу. Коли Саксон похопився, не було вже й сліду з „урядовців”. Поліція арештувала якихось Злотойхора, Семятяча й Зальціттайна в цій справі. Проти них зладила прокуратура акт обвинувачення. Але 20,000 доларів пропали!

НАЗВИ РІК НА МОСТАХ ПО ДОРОГАХ.

Німецький географ Гальфас радить у часописі „Петерманс Міттайлунг”, щоб на мостах понад річками, які будуть важні відтинки доріг і автошлях, примішувати назви цих рік. Цим робом подорожники легше зможуть орієнтуватися в околиці, в таном поширяться краєзнавство. Німецька взяла під увагу заваги згаданого географа й видала відповідні розпорядки.

ЛЕТЮЧКИ ПРО НАДЗВИЧАЙНУ ЛАСКУ.

В Грудзюндзі по місті між римо-католиками кружляють летючки, що обліують надзвичайну ласку тим, хто відмовить відповідну молитву, перепише згадану летючку й пішле перепиши знайомим. Цю практику осуджує костел як забобон.

РОЗБИТІ ДЗВОНИ.

У Вільковичах під Лешном (Познанщина) підчас пожежі костельної вежі з перепаленого руштування з висоти третього поверха впали чотири давони, пробили стелі й мури, впали на землю й розбилися на дрібні кусні. Вогонь повстав з необережності бляхарів, які працювали на вежі.

ЛІКХ МАТЕРІАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ ЛІКАРІВ.

Підчас останніх зборів Начальної Лікарської Палати у Варшаві звернули між іншим увагу й на справу нужди між лікарями. В одному з більших міст живуть лікарі, які заробляють місячно всього 50 злотих. Особливо по більших містах зарібки більшости лікарів є мінімальні. Звичайно вони не вистаряють на найскромніше життя. Побіч невеликого числа лікарів, які заробляють добре, або незле, є величезне число лікарів, які живуть у лихих матеріальних умовах.

ЗА ПОБИТТЯ ПРЕДСІДНИКА МАТУРАЛЬНОЇ КОМІСІЇ.

В Рівному засудили 24-літнього абітуріента місцевої української гімназії, Петра Мельничука, на 8 місяців в'язниці з вчисленням 8-тижневого превентивного арешту за те, що він зневажив чинно предсідника матуральної комісії, Дм. Нізінкевича, директора державної гімназії в Здолбунові, упавши при матуральному іспиті з латини і з математики. Мельничук винив Нізінкевича за свою невдачу. Предсідник суду в умотивуванні скарги заявив, що на низький вимір кари вплинула добра опінія, яку обвинуваченому виставив директор рівненської гімназії Вичієвський. Суд рішив снасувати превентивний арешт і звільнити Мельничука на волю за кавцією 200 злотих.

ЗА СПРИЧИНЕННЯ СМЕРТІ ЧЕРЕЗ НЕОСТОРОЖНІСТЬ.

У виховному заведенні для дітей під назвою „Божий Чин” у Бялолене під Варшавою в кімнаті, де лежали 6-літній В. Словик і 6-літній Вл. Келічик, законніця Вл. Дибусівна приладжувала при світлі свічки пасту до підліг, користуючися притім легкальними матеріалами, як бензином, терпентиною і т. п. Нараз вогонь захопив легкальну субстанцію. Цілу кімнату залляла долуїнь. На крик закониці надбігли люди й добули з полуміні обох хлопців уже майже зовсім спалених на вугілля. Оба вони згинули. Законніцю Дибусівну засудили за спричинення смерті через неосторожність на 6 місяців в'язниці з завішенням виконання кари.

МОЖЛИВОСТІ НОВОЇ ЯПОНСЬКО-КИТАЙСЬКОЇ ВІЙНИ

ШАНГГАЙ. — На Далекому Сході повстало нове напруження, що в скорому часі може довести до нової японсько-китайської війни. Випродовж останніх кількох тижнів китайці вбили скрито істбох японських моряків військової флотії, що перебували на територіях Китаю. Японія гостро протестувала проти тих убивств, а після останнього висадила свої війська в Шанггаю й окупувала цілу околицю. Китайські власті дуже занепокоєні цєю подією, бо це вимагатиме з їх боку протипакції, на яку китайці, з браку сили, не здатні.

ЛЛОЙД ДЖОРДЖ КРИТИКУЄ ПЕРШІНГА.

ЛОНДОН. — Ллойд Джордж, прем'єр Англії підчас світової війни, видав п'ятий том своїх спогадів, а в ньому гостро скритикував начального вождя американської армії в часі війни, Джана Першінга. Він назвав його впертим, тупоголовим і славолюбним. Першінг, каже Ллойд Джордж, у найкритичніших хвилях на фронті дбав лиш про те, щоб не виховзулась йому команда з рук та щоб хто інший не забрав йому слави. Зате хвалить Ллойд Джордж іншого американського генерала, Тескера Бліса, якого називає „зрівноваженим та з великою мірою здорового розсудку”.

ЕТЮПСЬКА ДЕЛЕГАЦІЯ ПЕРЕМОГЛА.

ЖЕНЕВА. — Етюпська делегація на черговій сесії Ліги Націй об'ягнула блискучу перемогу. Ще минулого тижня в політичних кругах загалом думали, що під напором Італії етюпську делегацію усунуть з нарад Ліги Націй. Та в останній моменті, внаслідок нового англійсько-італійського напруження, Англія перестала виступати проти етюпців. За нею пішла Франція. Відбулось голосування й 39 голосами проти 4 прийнято етюпську делегацію на наради Ліги.

ІТАЛІЯ ДЕРЖИТЬСЯ ЗДАЛЕКА.

РІМ. — У зв'язку з допущенням етюпської делегації до нарад Ліги Націй італійський уряд рішив не висилати своєї делегації на ті наради. Італія буде тепер держатися здалека від праці Ліги й не буде з нею в нічому кооперувати. Також не візьме Італія участі в плянованих переговорах нового Льокарна, а без неї тяжко передбачати якусь ґрунтовніше уснокоєння Європи.

З ЕСПАНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

ТАЛІВЕРА ДЕ ЛЯ РЕЙНА (Еспанія). — Еспанські революційні війська далі посуваються вперед. З одного боку вони підсунулися під Толедо, яке задумують узяти перед наступом на Мадрид, а з другого боку їх війська вже підійшли 18 миль до Мадриду. Покищо революційні літаки бомбардують шляхи, щоб відлучити міста від усякої зовнішньої комунікації. Положення у Мадриді розпучливе. Відчувається великий брак зброї і харчів. Шириться теж анархія.

ЧУЖІ ЛЕТУНИ У МАДРИДІ.

МАДРИД. — З Мадриду доносять, що тепер там перебуває на службі еспанського лівого уряду біля 130 чужих летунів з літаками. Багато з них є фразузи, а також німці, противники гітлерівського режиму, італійські антифашистські й англійські комуністи. Командує ними французький офіцер. Лівий еспанський уряд, який на початку розпоряджав неоважною повітряною флотою, втрутив її тому, що мав невправлених летунів. Вони розбивали по вісім літаків що дня. Завданням тих чужинців є нібито їх підучувати.

БОЛЬШЕВИЦЬКА БЮРОКРАТІЯ ГОСПОДАРИТЬ.

МОСКВА. — „Нью Йорк Таймс” з 24 ц. м. приносить з Москви цікаву новинку, що яскраво характеризує вартість советської продукції. „Советський Союз — говорить новинка — роззнав нову боротьбу, дотепер убільшості безуспішну, щоби поліпшити якість товарів щоденного вжитку. Бо їх продукція, що є соціалізована, стоить дуже низько, а ціни неімовірно високі, міряючи їх чи то золотом, чи у відношенню до заробітної платні”. Дати пише „Нью Йорк Таймс” про арешт директора одної фабрики меблів, Конюхова, за те, що його фабрика видала нужденний виріб. Одн клуб купив від цієї фабрики 150 крісел, що мали бути „першої якості”. Вже на першому мітингу цього клубу під присутніми гостями заломилися 46 крісел, а інші треба було відставити, щоб те саме не сталося. На 2,300 крісел цієї фабрики 1,300 в краніці показалися нездатними. Те саме діється з іншими виробами, як кальоші, одіж, обува, електричні вироби і т. п. Рівночасно з нужденним виробом поставлено дуже високі ціни на ці продукти. Пара черевиків коштує 200 до 300 рублів, що є більше ніж пересічна платня промислового робітника. Так зване „добре” убрання коштує 500 рублів.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1898

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays. Owned by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1914 under the Act of March 3, 1879. Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКА ЖІНКО!

Чи знаєш Ти (або: чи пригадуєш собі), хто це на американській землі перший підніс голос в обороні Твоїх прав? Чи знаєш, українська жінко, хто це втягнув Тебе в українське громадське життя, відносачись до Тебе як до самостійної й повноправної людини? Чи знаєш, хто це видавав перші відозви в справі закладання перших жіночих організацій і хто це допомагав скликувати перші віча українських жінок в Америці? І чи знаєш, хто це перший не міг дивитися спокійними очима на Твою нужду, коли в майнах, чи деінде, нагло згинув Твій муж, а Ти лишилася з дрібними дітьми без усяких засобів на життя, а часами і без спроможності по людськи поховати мужа і батька Твоїх дітей? Хто ж перший вів тоді тяжку пропаганду за те, щоб Ти і твої діти були забезпечені на лиху годину? І хто довгими роками пропагував і фінансово підпірав курси, щоб навчити грамоти і просвіти й Ту нещасну, що не мала нагоди набрати в старім краю ніякої освіти?

Відповідь на ці питання легка. Бо, заглянувши в минушину нашої іміграції в Америці, переконаємося, що весь той титгар освідомлювання нашого жіноцтва спочивав десятками літ виключно на Українським Народнім Союзі й „Свободі“. У. Н. Союз дав навіть у тих давніх часах нашій жінці спеціальний привілей, видвигнувши спеціальну вимогу, що, не зважаючи на те, чи і яке місце займатиме жінка в головному уряді У. Н. Союзу, в усякій випадку мусить вона обов'язково бути вибрана принаймні на заступницю головного передсідника. А як тільки з'явилася в головному уряді У. Н. Союзу перша українська жінка, то зараз понісся в Америці поклик до українських жінок, що визнає наше жіноцтво до участі в громадським житті, до просвіти й організації. І зараз зачали появлятися в „Свободі“ голоси визначних українських жінок з старого краю і почалася ширша робота над освідомленням української жінки в Америці.

Пригадуємо те все українському жіноцтву, щоб принаймні нові піонірки нового жіночого руху в Америці знали, чим були для української жінки У. Н. Союз і „Свобода“. Памятаймо, що давно теж були між нами горячі жіночі патріотки і народні робітниці. Але хоч як речно працювали, то часто тільки починали, а не докінчували праці, й або відходили від нас передчасно назавжди, або покидали працю, бо сил не ставало. Та для У. Н. Союзу і „Свободи“ не було й тут перерви. І тут вони завжди допомагали всім спробам нашого жіноцтва втягнути українську жінку до своєї організації, чи зробити її свідомішою і поступовішою.

Українська жінко в Америці! Роздумай те все, що ти сказано, а потім спитай себе, що Ти тепер робиш, щоб забезпечити далі існування У. Н. Союзу й „Свободи“, що так про Тебе дбали? Чи є Ти в У. Н. Союзі? Чи є в ній Твої діти? Чи є в ній діти принаймні тих усіх жінок, що є в 29 жіночих відділах У. Н. Союзу?

О. С.

СЛОВА І ДІЛА

Панове, яким ми завдячуємо „нову еру“, вже самі починають нарікати на марні висліди їх останнього політичного потягнення. „Порозуміння“ показалося одностороннім. Одна сторона дала багато, а не дістала майже нічого. Бо наступ на наші землі в ніч не зменшився по „новій ері“, а може навіть і збільшився. Ось кілька цифр.

Візьмим найбільш загроженний наш терен: Тернопільщину. „Товажиство Школи Людовей“ мало на тім терені в 1927 ледви 77 „організаційних комірок“, в 1930 вже 140, а тепер 553. Число членів цієї польської установи піднеслося з 15,101 в 1933 р. до 29,193 у 1935 р. Ще „краще“ представляється лінія зросту „Домів Людовей“ (польських): В 1930 було їх у Тернопільщині 78, в 1935 р. 315 цілковито викичених, а в будові є дальні: 75.

Збільшилися і охотничі пожежарні організації. „Страже пожежарне“ числило в 1927 р. 239 одиниць, а в 1935 р. вже 668, майже трикратний зріст. Так само „гарно“ розвиваються організації „Пшиспосібена войскового“ і фізичного виховання. В 1927 р. було лише 169 „п'ятувек“ „Зв'язку Стшелецкего“, нині — 693. В 1933 р. чинних членів „Зв'язку“ було 18,321, тепер є вже 25,207.

Дуже піднеслася також скількість членів „Кулек рольничих“. У 1932 р. було їх кілька тисяч, тепер — 16,043.

Цей зріст стоваришень і їх членів, як пише польська така преса, випливає „з факту уміщення польської державности на тім терені, а також сильного попертя і далеко йдучої опіки, яку виказує державна адміністрація у відношенні до польської людности“.

„Доньосле значенне панствове“ має також організація Л. О. П. П. (Ліга Оорони Повешней Пльства). Повітових комітетів тої організації, яка своєю діяльністю у Тернопільщині зачала в 1925 р., є тепер там 17, місцевих гуртків: 288 (у 1925 р. 85), шкільних гуртків 525 (в 1925 р. 117), число членів з 2,103 у 1935 р.

піднеслося до 36,917 у 1935 р., а скількість вкладок у тім самім часі з 8,000 зл. піднеслася на 180,387 зл.

В 1936 р. в усіх повітах утворено „Порозумівачі Комітети“. В усіх тих комітетах працюють гуртки „Товажиства розвою зем всходніх“. У 36 містах Тернопільщини уряді бурмістрів були в руках поляків. На 169 вітків 146 (86,3%) належали до польської національности, лише 8 (4,9%) до української і 15 (8,5%), як каже польська статистика, до „руській“. На 1,304 солтисів є 790 поляків (60,6%). Склад повітових рад був такий: на 415 членів поляків було 294 (70,6%). На 102 членів виділів повітових 70 (68,6%) поляків.

ЛИСОНЯ

(1916—1936).

Тихо, без гомону проминає над Золотою Липою цьогорічний вересень...

І тільки ніччю, коли блідолиций місяць підійметься високо й своїм сивом осриблять верх і узбіччя Лисони — встають тіні полягних Стрільців, що, проходячи засипаними рінною стрілецькими ровами, дивуються тій тиші.

Якже гамірно було тут двадцять літ тому!

У збройних змаганнях, у кривавому дужанні міліонів армій ріцалася тут доля династій, держав, народів.

Рішалася тут і доля та кувалася будучність Української Нації. Між прапорами військових частин, що кривавилися в боях — гордо допотів на вітрі, вперше від довгих-довгих років, і жовто-блакитний прапор!

В симфонії наказів і команд, боевих окликів і кличів — гомонило українське слово, падали українські накази, лунали бадьоре, стрілецьке „Слава!“

Ще не згоїлися на молодому стрілецькому тілі семиковецькі рани, ще не вернулися в боеві ряди важко скалічені, ще не відпочало знеможене в нерівних змаганнях тіло, ледви

Ціла Тернопільщина (військ-відство Тернопільське) обіймає просторонь 16,5 тисячі кв. км. з 1,604,000 людности.

Так представляється похід на цей важкий кляпоть наших західних земель. Він, як бачимо, не стримався по запровадженню „нової ери“ і на нього не звертають уваги українські творці цієї ери. Вони звертають увагу на заяви офіційних чинників, на обіцянки і т. д. Правдиве життя так само стоїть далеко від них, як вони від нього... „Пенетраціон пестіфік“ — так називають цю методу по французьки. Але це окреслення застосовують вони головно для колоніяльних теренів. Тут ця пенетрація має діло з нашими відвічними землями, землями старого культурного народу.

Чи зрозуміють нарешті наші урядівці свою страшну помилку і чи звернуть з фатального шляху?

поростала травом свіжа могила під Семиківцями, що скри-ла в собі стільки дорогих братів — а вже на кривавому стрілецькому шляху здійнялося марево нової проби, що її вимагала батьківщина: ЛИСОНЯ!

По Веречках, Сянках, Ключі, Синевідську, Бескиді, Мавківі, Болахові, Галичі, Завалові, Настасові, Семиківцях, Соснові й Соколові — вплело Українське Січове Військо у вінок своєї слави ще один лавровий вінок — Лисоню!

Весна 1916 р. не віщувала антантському військовому командуванню нічого доброго. Чергова офензива австрійської армії на італійському фронті та великі операції німецької армії на західному фронті заповідали великий стратегічний плян австро-німецького командування.

Щоб цей плян знівечити й не дати йому розвинутись, бо це могло мати катастрофальні наслідки для ситуації антантських фронтів, об'єднане командування альянтських армій примушує до активности на сході російську армію:

В перших днях червня 1916 р. російська армія починає о-

фензиву проти армій центральних держав. В наступ переходить у першу чергу т. зв. південно-західна армія генерала Брусілова. Нагальним ударом прориває фронт центральних держав на Волині й відсуває його на Стоход. На південному відтинку атакує армію генерала Пфлянцер-Бальтіна та спихає її аж до буковинсько-маларського кордону.

Українські Січові Стрільці стояли тоді, ще від зими 1915-16. рр., на лівій ріці Стрипи, в складі XXV. австрійського корпусу ген. Гофмана, як частина оперативної групи, т. зв. Цісарської Німецької Південної Армії генерала графа Ботмера.

Російська офензива на півдні й загрозлива ситуація для правого крила армії ген. Ботмера примусила XXV. корпус, а з тим і У. С. С. покинути 2. серпня вечором лінію Стрипи та відійти на лінію Цейвіки, вірніше Золотої Липи. 13. серпня обсадили частини УСС горби на східному березі Золотої Липи.

Фронт Південної Армії мав для плянів російського командування особливе значіння. Розколоті його, розбити на дві половини й отворити собі шлях на північний захід — стало найближчою метою операцій російського командування. На центр цього фронту — відтинку Потутори — Лисоня, повів ворог нагальний наступ.

По прориві 2. вересня позицій 35-го полку — шлях на Бережани був отворений.

Але Українські Січові Стрільці бравурними протича-ступами продовж кількох днів, рама об рама з героїськими баварцями, врятували ситуацію, спасли фронт і загордили лівій російській армії шлях на захід.

На цьому й заломилася нарешті переможна офензива армії генерала Брусілова, що в своїй операції передбачувала ліквідацію австрійського фронту, а бодай відкинення його на минулорічні позиції в Карпаті.

Ще раз пролунала по Галицькій Волості лицарська слава Українських Січових Стрільців.

Дорого окуплена слава: 81 убитих, 293 ранених, 285 забраних у полон...

Вже 16. вересня загордили УСС-и ворогові шлях на Диких Ланах вдруге, а 30. верес-

ня під Потуторами востанне. Цим боем закінчився наш кривавий вересень 1916. року. Один із найславніших, один з найбільш кривавих в історії української відродженої Армії.

Тихо проминає цьогорічний вересень над Золотою Липою...

Не лопотять прапори й хоругви, не лунають бадьорі слова,вшановуючи криваву лицарську традицію, не гомонять пісні, не лине до неба жалібна молитва.

Нема й поминків у цьогорічному, двадцятomu з черги вересні...

І тільки дівчата й хлопці, що на узбіччях Лисони стережуть овець, зібравшись не раз у гурт, заспівають тужливе:

„Чуєш, брате мій...“ — („Новий Час“).

Петро Сагайдачний.

Гість: — Вейтер, ви знову порухували мені двадцять центів забагато. Ви все зле додаєте!

Вейтер: — То ваша вина, пане професоре. Пан професор учили мене рахунків, як я ходив до школи...

Найщасливіший день.

— Отже, любий приятелю, бажаю тобі всього найкращого. Сьогодні твій найщасливіший день у житті.

— Алеж помиляєшся, мій шлюбо щойно завтра.

— Я знаю, любий приятелю, знаю...

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ, які опрацював і видав М. О. ГАЙВОРОНСЬКИЙ на мішаний хор:

- 1. Живи, Україно.
2. Невісточки, пісня з Полісся.
3. Вербож моя, пісня з Полісся.
4. Одяк сонечко сходило, пісня з Лемківщини.
5. Моя мила, пісня з Лемківщини.
Повних 5 пісень продаємо за \$1.00.
6. Коляда, Гуцульське Різдво.
7. Пільня, Гуцульське Різдво.
8. Крутільки, Гуцульське Різдво.
9. Шедрівка, Гуцульське Різдво.
Повних 4 пісні продаємо за \$1.00.

Всі повні пісні можна одержати в книгарні „Свобода“. Вислаємо тільки по одержанню належності.

"СВОБОДА" 81-83 GRAND ST., P. O. BOX 346 JERSEY CITY, N. J.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ“.

Передрук забороняється. — Авторські права застережені.

(14)

По співанці більш хлопці на вечерниці махнуть, менші до дому. Володька часом також потягнув такі гицлі, як Трохимів Антон, або Гнат Дерешів. Вони значно старші за Володьку і товаришуют з ним тільки тому, що він часто допомагає їм у школі.

На тій самій яблуні і Давид Ковбаснюк, якого звали Со-бакою, повисів. На співанці не раз про це оповідають. Кажуть, як то під яблунею часто воляки мигають, як то чорний кіт з блискучими зеленими очима не одному дорого переходив, а одного жидка, кажуть, на смерть загриз. Кажуть, іхав жид пізно візком-однокінкою. Кіт той на Евгенових черешнях сидів. Як тільки жид з яблунею зривався, кіт сплитнув на нього і зажер.

Не можна сказати, щоб Володько був легкодухом, але як проходив серед ночі, коло дванадцятої, повз прокляту яблуню, то нехотя йому ставало моторошно. На спині їгитесь шкіра, на чолі виступає піт. Хлопець летить, як стріла і боронь Боже оглянутися. Хай вже там ззаду всі чорти хапають — все одно... Щоб не бачи їх очима. Біжучи, поти-хеньку „Да воскреснет Бог і расточатьс явразі його“ — ви-читує. Саме в той час, коли ще сніг не згинув, померла баба Івана Кушки. Його вже дома не було. Прожила стара сто і три роки і мала, кажуть, ще всі зуби. Дочка її — Іванова мати, мала також десь коло сімдесяти...

Не було кому псалтиря чи-тати, то кликнули Володьку. Прийшла за ним, мов за старим — сама господиня Зінка. Володько пішов і читав. Ді-став за то книша.

Також Володько читав і від-писував Зінці листи. Кожний раз закінчував: „кланяється тобі глибоким, до самої землі, поклоном твоя верная жена Зіновія, а за неї неграмотною власноручно росписался — Владімір Довбенко“.

Після стали його й інші кликати листа читати. Володько йшов угору. Він вже тепер не той залюканий, забитий хлопчисько. Він майже парубок. Ще тільки вирости трохи та вусиків дочекається. А тоді...

Коли весна вдарила і, мов вогку дергу, зняла снігову на-кривку землі, одного дня вчи-телька улаштувала прогулку до ліса по пралісці.

Уже не всі ходили до шко-ли, але ті, що були, пішли до ліса дуже радо. Через попів-ський город, сад, поле, вий-шли на зруб. За зрубом ліс, у лісі невеликі яри, де літом ростуть малини та суніці. Далі Угорська долина й озеро.

У лісі майже сухо. Прибите снігом листя вкрило землю тонкою сірою плінкою. Через неї провечують впертими но-сиками дірки праліски, що ве-село та задавакувато, мов роз-

віяний пух, біліють на сонці. Брость на гілках дерев нага-дує окарпки воскових свічок і пахне соком. Берези гойдають косами — піднімають та опу-скають довгі фаї, ніби дівки при купанню.

Школярі скоро розспіпалися і змішалися зі стовбурами де-рев, кущами ліщини та пташ-чим співом.

Володько подався просто на взлісся над Угорщину. Ко-ли приложити до чола доло-ню, видно звідсіль ціле плесо озера, що жакхотить зливою проміною.

Під ногами було досить кві-ток, але рвати їх не хотілося. Зійшов на край лісу, оглянув-ся — сам. Так, він сам. Побачив поблизу дубового пе-ньочка, який, здавалося, на-вмисне поставлений тут, щоб на ньому присісти... І Володьк присів. Чому, дійсно, йому не присісти. А присівши, голову

по звичці підпер і задумався. Згадав Василя. Він вже в по-лоні. Це всі знають. Дістали від нього подвійну, зі звор-отною адресою листівку. Пи-сав: „жив, здоров, чего і вам від Господа желаю“. Просив „посилки“. Володько не раз — багато, дуже багато разів за-дував свого доброго Василя.

У великій задумі Володько не почув, що хтось коло нього ззаду стоїть. Почув сміх і глянуся — Ганна Сидорчуко-ва. Вона ходить до першої групи. Досить висока, струн-ка. Рівний, гарний, трохи по-крапаній ластовиничком но-сик. Сині розумні очі, русьві довгі коси. В руках у неї великий пучок праліски.

— А тиж що тут робиш? Володьку! Де твої праліски? Що скажуть „госпожа“ учи-телька?...

Володько схопився і від не-сподіванки не знав, що відпо-вісти. Винувато дивився на

свої порожні руки і ніби диву-вався, що вони таки дійсно порожні.

— А деж ти нарвала стіль-ки? — нарешті вирвалось у нього щось подібне на запит.

— Там! — тикнула рукою на пригірок Ганка. Там їх стільки, що Господи... Я зане-су учительці...

— Учителіці? А я, бач, не маю. Я шукав і не знайшов. Ні. Я то знайшов. Були якісь під ногами, але я, Ганко, хотів гарних, великих, отаких, як о-ця твоя, назібрати. Йшов і ось знайшов... Там озеро...

Ганка глянела в долину і кинула головою. Маленьке пасмычко волосся має від-вітру над її очима.

— Умгу! — сказала вона. — А хоч, то я дам тобі цю квіт-ку? Може набіраєш ще та-ких... Тиж знаєш цю долину?

— Щоб ні. Ми дві літі тут з угорцанами биліся. А знаєш, ті чорти „здорово деруться“.

При цьому показав шрам-мик на чолі. — Бачиш? Це від каменя. Як мазнув зволоч... Але й я його цільнував... Як підскочив і сів. Ха-ха-ха! Аж сніг звалився, йй-бого!... Ми пасли, знаєш, отам... Там за лісом. Там наші поля. Я, Ні-мий і Хведько з Льком. На нас напали... Ну... зо-дванадцятро... О, так. Дванадцятро на-певно було. На Німого троє, на мене троє. А Хведько що? А я як почав... Ах, колиб ти тільки бачила... Ех, як почав їх мастити... Але до них на по-

свої порожні руки і ніби диву-вався, що вони таки дійсно порожні.

— А деж ти нарвала стіль-ки? — нарешті вирвалось у нього щось подібне на запит.

— Там! — тикнула рукою на пригірок Ганка. Там їх стільки, що Господи... Я зане-су учительці...

— Учителіці? А я, бач, не маю. Я шукав і не знайшов. Ні. Я то знайшов. Були якісь під ногами, але я, Ганко, хотів гарних, великих, отаких, як о-ця твоя, назібрати. Йшов і ось знайшов... Там озеро...

Ганка глянела в долину і кинула головою. Маленьке пасмычко волосся має від-вітру над її очима.

— Умгу! — сказала вона. — А хоч, то я дам тобі цю квіт-ку? Може набіраєш ще та-ких... Тиж знаєш цю долину?

— Щоб ні. Ми дві літі тут з угорцанами биліся. А знаєш, ті чорти „здорово деруться“.

При цьому показав шрам-мик на чолі. — Бачиш? Це від каменя. Як мазнув зволоч... Але й я його цільнував... Як підскочив і сів. Ха-ха-ха! Аж сніг звалився, йй-бого!... Ми пасли, знаєш, отам... Там за лісом. Там наші поля. Я, Ні-мий і Хведько з Льком. На нас напали... Ну... зо-дванадцятро... О, так. Дванадцятро на-певно було. На Німого троє, на мене троє. А Хведько що? А я як почав... Ах, колиб ти тільки бачила... Ех, як почав їх мастити... Але до них на по-

міч підбігли ще і один як цільнував камінчиком... Так просто й поставив мені отут печатку.

— А боліло?... — запитала Ганка, широко дивлячись на нього...

— Еєет! — махнув він ру-кою. — Ми ще не так биліся. Ми в осени порішили відлі-чити ім... Як піймали у двох з Німим одного постояччи-ка... Я мав отаку довгу „піку“ з вільхи. Збив на цорупалок... Кровю вмив його...

— Ого! — похитнула голо-вою Ганка.

Цю останню історію Во-лодько вдумав. Навіть не ви-думав. Щось подібне оповідав йому Трохимів Антін. Але на-що і чому він бреше? Він зловив себе на брехні і вираз-но почервонів. Одначе в той самий мент сам повірив у свою брехню.

Ганка витягнула зі свого пучка ту найбільшу, на яку Володько вказав, квітку.

— Ну, то хочеш цю, чи мо-же цю?...

Володько подивився байду-же. — Все одно, яку... Але тільки одну? Що я з нею буду робити?

— Набіраєш ще! — майже викрикнула Ганка. От який ти ледачий... — і засміялася. Во-лодько зауважив також її зу-би. Рівні і білі. Узута вона у великі з широкими холявами чоботи.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

О. КОКЛИН І ВАТИКАН.

Радіовий проповідник, о. Коклин, у своїй промові в Ст. Луїс дав видимо ще одну відповідь на недавню заяву клівлендського єпископа, котрий повернувся з Ватикану, що, мовляв, Ватикан протиставляє активній політичній діяльності священника.

О. Коклин заявив, що він бере активну участь у політичній кампанії, спираючись на енцикліку папи Льва XIII. й П'я XI, що виразно приказували священникам старатися викоринити зла новочасного капіталізму.

„Як священник“, говорив о. Коклин, „я волю поступати так, як мені приказав поступати Пій XI.“

Невжеж о. Коклин хотів сказати, що не всі хочуть викоринювати лиха сучасного капіталізму, як це сказав робити папа Пій XI?

ДИКУНИ.

До Нью Йорку приїхав оноді Хуан Сакаса, бувший президент Нікарагви, і в своїй розмові з газетярами при висіданню на американську землю наговорив своїм землякам цілу низку порад.

Радив їм передовсім стати цивілізованими людьми, себто казав їм, що вони не є цивілізовані, отже дикуни. Щоб стати цивілізованими, вони, каже він, повинні навчитися передовсім рішати політичні питання не мечем, але голосуванням. Каже експрезидент Нікарагви, що дикунами є ті люди, котрі, як вислід голосування не випаде за їх сподіваннями, хапаються за зброю, щоби переперти силою свою волю, якої їм не вдалося переперти переконаннями.

ЧИ ТІЛЬКИ ЛАТИНЯНИ?

Сакаса говорив у своїй промові з газетярами про свій власний досвід, як то по його виборі президентом республіки Нікарагви мілітарна партія, невдоволена з його вибору, хопила за зброю, зробила революцію і прогнала президента.

Таке саме, говорив Сакаса, роблять тепер в Еспанії, а які з того висліди, звісно.

На тій основі Сакаса робить висновок, що таке дикарство це прикмета не одних тільки нікарагванців, але й усіх людей еспанської крові, навіть усіх людей латинської раси, до котрої належать еспанці, італійці, португальці та французи.

Колоб Сакаса був собі пригадав, що большевики зробили в Росії, кілька літ потім підсудники в Варшаві, а серби в Югославії, то віддай не потребував би обмежитися з закидом дикарства до латинської раси.

НЕ ПО НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАДИЦІ.

Сакаса говорив: „Я міг би піти вгори, зібрати довкола себе банду озброєних людей та піти до бою з національною гвардією (що зробила революцію). Однак я цього не зробив, бо думаю, що в латинських краях так довго не буде ладу й порядку, як довго люди дозволитимуть, щоб сила заступала місце свободного голосування“.

Це дуже гарно сказано, однак до чого це довелоб, якби всі, вибрані правним голосуванням, усе зрікалися боротьби за свої права, як це зробив Сакаса?

А всетаки, чи й порада Сакаси не має певної рації?

РАСОВА ПРИЗНАКА, ЧИ ЩОСЬ ІНШЕ?

Коли бувший Нікарагванський президент називає людей латинської раси нецивілізованими дикунами за те, що

вони влаштовують голосування, а потім, як голосування не піде по їх думці, хапають за зброю, щоб заставити силою людей признати їх думку, то з його вислову видно певну пристрасть і нездержливість.

Адже дитина проявляє якраз таку поведінку: як щось не випаде по її волі, вона зараз кидається, щоб добитися свого. Навіть як згодиться на певні правила добування якоїсь речі, а вислід випаде проти її волі, вона не зважає на те, що зобов'язалась придержуватись правил, але далі добивається свого. Треба аж суспільного виховання дитини, щоб вона навчилася терпеливості, вичікування, пошанування загальних правил.

Як молода людина не дозріла до терпеливості, так молодий народ, себто народ, що не має довгого досвіду в самоуправі, теж нетерпеливий. Отже чи не порадніше булоб не говорити про дикунство, або брак цивілізації, але про дикунство народу, або може навіть закинути цю визиванку, а говорити просто про брак досвіду в самоуправі?

ЯК НАРОДИ ВЧАТЬСЯ.

Зрікаючися боротьби за свої права та тимсамим віддаючи край у руки революційної партії, що не признала рішення народного голосування, нікарагванський президент Сакаса дав до зрозуміння, що навіть таким зреченням боротьби він дасть народові Нікарагви нагороду пізнати політичну правду, що свободне голосування краще від насильного перевороту.

Чи це можливо? А як можливо, то як?

Хіба так, що нікарагванський народ, уступивши перед насильством революційної партії, по якимсь часі побачить, що, не зважаючи на правління революційної партії, він усетаки мусить вертатись до програми прогнаного правного президента та вирішувати питання, які він хотів вирішувати.

Така була не раз доля революції. Є революції, які розв'язують пекучі питання, а є революції, які розв'язують пекучих питань тільки відкладають. Деколи революцією народ зроби великий поступ вперед, а деколи революцією тільки задержить природний розвій і поступ.

Як курятко виклюється з яйця, воно немов би робить революцію, бо робить рішучу переміну в своїй відносинах. Та якби хтось знетерпеливий ждати три тижні на таку природно революцію, розломив яйце передтим, щоб мати зараз куря, зробив би рішучу переміну в яйці, але щоби мати куря, мусів би насаджувати ще одно яйце й ждати ще другі три тижні.

РЕВОЛЮЦІОНЕРИ НА ВІДДАЛЬ.

Ведеться в Еспанії горожанська війна між двома групами еспанців, а большевицькі газети з Москви кричать: „Гура, гура! Добре бийте! Ми одуємося з кожної вашої побіди!“

З Москви до Мадриду в простій лінії понад 2,000 миль. На таку віддадь найліпша гармата з Еспанії не понесе. Отже безпечно там сидіти в Москві й кричати: „Гура! Гура! Добре бийтеся! Ми духом з вами!“

Це щось як той чоловік в українській анекдоті, що втік до дому перед псами й, запхавшись на піч, кричав з печі: „Гузя, гузя!“

„О, то ти, чоловіче, відважний!“ каже йому жінка.

„О, так. Я ще й до вікна вийду!“

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

18 ЛІТ! 18 ЛІТ!

З НАГОДИ 18-ЛІТНЬОГО ІСНУВАННЯ ФІРМИ

П. СТАСЮКА

ЗГАДАНА ФІРМА ПОРУЧАЄ ШАН. ПУБЛИЦІ СПЕЦІАЛЬНІ ЦІНИ ВПРОДОВЖ 18 ДНІВ, ПОЧАВШИ ВІД ПЯТНИЦІ

18-го ВЕРЕСНЯ до ЧЕТВЕРГА 3-го ЖОВТНЯ

На п'ятницю і суботу (25 і 26 вересня) фірма Стасюка поручає:

Шинки вуджені ЗАДНІ 25 ЦНТ. ФУНТ	Шинка варена (BOILED HAM, SLICED) 55 ЦНТ. ФУНТ	Свіжа Ковбаса НЕ ВУДЖЕНА 25 ЦНТ. ФУНТ	Вудженка 3 реберками (RIB BACON) В ЦІЛІМ КАВАЛКУ 22 ЦНТ. ФУНТ
Лойн оф Порк (В ЦІЛІМ КАВАЛКУ) 23 ЦНТ. ФУНТ	Шинка передня ВУДЖЕНА. 20 ЦНТ. ФУНТ	Вудженка ДО СМАЖЕННЯ (BACON WHOLE STRIP) 25 ЦНТ. ФУНТ	Ковбаса ВУДЖЕНА СІКАНА 25 ЦНТ. ФУНТ
Капуста квашена 6 ЦНТ. ФУНТ	Муштарди КОСЦЮШКО З ШКЛЯНКИ 25 ЦЕНТІВ	Вепрові ніжки (ЗАДНІ) 4 ЦНТ. ФУНТ	Вепрові голови 4 ЦНТ. ФУНТ
Солонина паприкована 17 ЦНТ. ФУНТ	Крайові Шинки ІМПОРТОВАНІ 2-ФУНТОВІ 85 ЦНТ.	Крайові шинки ІМПОРТОВАНІ 4-ФУНТОВІ \$1.60	Свіже сало 12 ЦНТ. ФУНТ
Вуджений Тендерлойн 33 ЦНТ. ФУНТ	Саламі суха ПЕРШОЇ ЯКОСТІ 33 ЦНТ. ФУНТ	Ковбаса краяна 32 ЦНТ. ФУНТ	Шинки задні СВІЖІ 24 ЦНТ. ФУНТ

Запевняю Шан. Публику, що м'ясарські вироби лише першої якості будуть продавані по якнайнижчих цінах, а також м'яса сирі різного гатунку, про що легко переконатись.

ГОЛОВНИЙ СКЛАД І ФАБРИКА

124 FIRST AVENUE, NEW YORK CITY

ФІЛІІ:

628 5th AVENUE - - BROOKLYN

121 NASSAU AVENUE (GREENPOINT)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

БЛУДНІ СИНІ.

В історії інших народів знаходяться блудні сини, й не бракує в нашій народі таких, що набралися блуду з різних причин. Можна їх поділити на дві групи: одні вирости в не-свідомості й пішли за ворожими фальшивими кличами, чи просто за охляпами, а другі це амбітники, отаманчуки, яких завертає з правдивого шляху їх хороблива амбіція й розперезане самолюбство. З останніми націоналісти нині в Америці мусять зводити боротьбу, щоб не дати їм занецищувати української ідеї, ідеї визволення соборної Української Держави.

Таким відорванцям важко зрозуміти, що визволення нації є найбільшим ідеалом і що до нього ми можемо дійти тільки шляхом організованості й дисципліни. Ці отаманчуки й амбітники зпочатку годяться на всі завдання і зобов'язання, які накладає певна організація. Вони зпочатку навіть працюють для організації й вказують успіхи, аж доки у своїй праці не натраплять на своє власне „я“. Тут починається конфлікт. Бо замість направляти якийсь недотягнення або якийсь промах в організації працею і здоровою критикою, отаманчуки нагло вискакують з організаційних рядів і давай усі докруги себе нищити. Нищать організацію низьким наклепами, розсилають до різних людей і установ несесвісні обіжники і видають навіть часописи, на які складають гроші, що їх вони ніколи не зложилиб на ідейну, корисну роботу. А все це тільки тому, щоб задовольти свою хоробливу амбіцію.

Та український загальне обізнаний з такою руйнівкою роботою. Він не раз уже був свідком народних ріжних рептілок, обіжників, які, мов одностійки-мотилі, як тільки народилися, зараз конали, так, що й сліду за собою не лишали, крім сумної слави для самих киринників.

В нинішніх часах нашого національного повенення, коли найбільше потрібна суспільна дисципліна, таким розбивачам суспільного життя треба всюди давати належну відправу. Це повинні робити в першу чергу організовані українські націоналісти, як люди понадпартійні, для яких є одна тільки ціль: висвободити український народ шляхом національної революції.

Пора висвободження вже зближається. Найвищий час опам'ятатися тим усім блудним синам, тим, що явно продаються червоної Москві чи Польщі, як і тим, яких непогамована амбіція та розперезаність розбиває нині національні бойові ряди. Не вільно тепер гаяти час і тратити енергію на роздори, а треба ставати до організаційної праці. Творим силу, яка охоронялаб наш нарід від ворожих ударів. Хто не робить цього, хто стоїть з боку і пасивно приглядається націоналістичному рухові, або хто під покришкою націоналізму розточує цей рух й старається розвалити акцію помочі визвольної боротьби на рідних землях, той національний шкідник. І за такого треба його нам усім брати.

Г. Туркєвич,
Сиракоз, Н. Й.

Рекордист.

— Панно Ольдзю, я був учора на атлетичних змаганнях; один атлет підніс двісті сімдесят фунтів. То був би ідеальний чоловік для вас.

— Мені це зовсім не імпонує. Я бачила мужчину, який одною рукою підніс тисячу фунтів.

— Це виключене. Хіба не з землі?

— Ні, з каси.

ПОЗІР! **НЬО-ІОРК І ОКОЛИЦЯ!** **ПОЗІР!**

СЬОГОДНІ, В ПЯТНИЦЮ, 25-го ВЕРЕСНЯ, в год. 7-мій ввечір, в Укр. Народному Домі, 217-219 Іст 6-та вул., д-р В. ЛЕВИЦЬКИЙ вигадуєть реферат на тему:

„ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ПРАЦЯ І. ФРАНКА“

В НЕДІЛЮ, 27-го ВЕРЕСНЯ, в год. 7-мій ввечір, в WASHINGTON IRVING HIGH SCHOOL, 40 IRVING PLACE, cor. 16 ST., BETWEEN 3rd & 4th AVENUES, NEW YORK, N. Y.

Святочний Концерт **І. Франка**

в якому візьмуть участь хори з Пасейку і Ньюарку під проводом Л. Безручка, М. Гребенюк, Н. Ординський, В. Чосник, Тріо М. Вдовяка, декламатори. Промову про працю І. Франка вголосить М. Січинський.

Підчас концерту буде **ВИСТАВА** творів І. Франка.

Вступ на концерт 40 центів. Тікети при касі. Діти до 12 літ — вступ вільний.

Комітет.

теж велике признание імаго-говський українській молоді, що організована в молодецьку організацію націоналістів і тепер видає своїм трудом і коштом по англійській місячнику „Тризуб“. Він закликав, щоб і решта родженої тут молоді вписувалася до цієї організації і щоб брала чинну участь у громадському житті, а не розтрачувала своєї енергії на пусті річі.

При кінці бесідник закликав привяних до єдності, до пошани та до самопошани. Звертав їх увагу на небезпеку з боку комунізму. Комуністи служать чужим божкам і хочуть себе українцями, однак перш підняли би боротьбу проти своїх, колиб українці хотіли відірватися від Росії та створити свою українську державу.

— Павлина Риза.

ПОЗІР! **УКРАЇНСЬКІ МІСТА НЬО-ІОРКУ!** **ПОЗІР!**

У п'ятницю, 25. вересня 1936 р., повернувся з краю — з Галічини і Закарпаття — делегат Союзу Гетьманів Державинців, п. Михайло Гетьман. З цим погоди він у Нью-Йорку вигадуєть доклад на тему:

„СУЧАСНИЙ СТАН НА РІДНИХ ЗЕМЛЯХ І В ЄВРОПІ“

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 27-го ВЕРЕСНЯ (SEPT.) 1936 РОКУ

Початок в годині 2-їй пополудні.

В САЛІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ,
217-219 East 6th Street, New York City.

Українці! Світ переживає тепер грізний стан забурень, які теж вгадуєть у свій вир вгадуєть Україну. Як ми приготувані? Як наші сили так на Рідних Землях? Про це почитуєть в докладі п. М. Гетьмана. Тому прийдіть численно. — Створіть 5-го Округа С. Г. Д.

Обережний!

— Чому відчиняєш усе всі двері, як я співаю? — питається жінка свого чоловіка, зубного лікаря.

— Щоб гості у ждальні не думали, що то пацієнт так вите!

— Літо. У парку сидить молоді пара.

— П'ду з тобою на кінець світа! — каже він.

— Добре, — годиться вона — коли ми лише вернулися впору, бо не маю на браму.

ПОЗІР! **УКРАЇНСЬКІ НЬО-ІОРКУ І ОКОЛИЦЯ!** **ПОЗІР!**

ЗАХОДАМИ ОКРУЖНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ (О.Д.В.У.) В НЬО-ІОРКУ

влаштується

В НЕДІЛЮ, 11-го ЖОВТНЯ (ОКТОБЕР) 1936 Р.

В STUYVESANT HIGH SCHOOL

ТРАДИЦІЙНЕ СВЯТО ГЕРОІВ

ПОЧАТОК ТОЧНО В ГОДИНІ 8-МІЙ ВВЕЧІР.

Цєю дорогою прохаємо все українське соборницьке громадянство прийти численно на **СВЯТО ГЕРОІВ** та своєю привязністю шанувати пам'ять та імя Великих Синів Української Революції! — За точнішою програмою просимо глядіти в пресі.

СЛАВА УКРАЇНІ!

Окружна Управа ОДВУ в Нью-Йорку.

При кінці бесідник закликав привяних до єдності, до пошани та до самопошани. Звертав їх увагу на небезпеку з боку комунізму. Комуністи служать чужим божкам і хочуть себе українцями, однак перш підняли би боротьбу проти своїх, колиб українці хотіли відірватися від Росії та створити свою українську державу.

— Павлина Риза.

УВАГА! **НЬО-ІОРК, Н. Я., І ОКОЛИЦЯ!** **УВАГА!**

11-тий ВІДДІЛ О. Д. В. У. В НЬО-ІОРКУ

вигадуєть чудову комедію в 3-ох діях

„КУМ СОЛТІС“

Ця вистава основана на тлі виборів до нових громадських рад, де, як нам відомо, „обовязково“ будуть різні спірні погляди, глибокі, коли хоч би і не письменного кандидата на даний уряд ставлять і відпорують ради, які являються його кумами. Це не звичайна видумана комедія, але факт з нашого політичного життя, який ще до нині практикується в великій мірі, як в старім краю так і тут в Америці. Смішне але правдиве!

Прийдіть, а з певністю будете задоволені.

В НЕДІЛЮ, 27-го ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER) 1936 Р.

В САЛІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ
217-219 EAST 6th STREET, NEW YORK CITY.

Початок в годині 6-тій ввечір. — Вступ 40 центів.

По виставі **БАЛЬ** при звуках доброї музики. За чесну і добру обслугу рибить — Управа 11-го Відділу ОДВУ.

РАДІОВА ПРОГРАМА.

Українська радіова програма, котру провадять **АННА І МИКОЛА ГРАБАРОВИЧ** з Централі, Па., буде знову зачинатися **ЦІЙ НЕДІЛІ, ДНЯ 27-го ВЕРЕСНЯ (SEPT.) 1936 року.** Цю програму будемо виконувати що неділі, від години 11:30 перед пополуднем за станції **W.A.Z.L. HAZLETON, PA.** На тій програмі буде грати українська оркестра Микола Грабарович з Централі, Па. Листи просимо присилати на стацію на адресу:

Анна Грабарович,
Phone: 536 ASHLAND.

УВАГА! **НЬО-ІОРК, Н. Д.Ж.!** **УВАГА!**

ЗАХОДАМИ 70-го ВІДДІЛУ ім. СТЕПАНА БАНДЕРИ, ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ.

влаштується

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

В НЕДІЛЮ, 27-го ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER) 1936 Р.

В СІЧОВІЙ САЛІ,
229 SPRINGFIELD AVENUE, NEWARK, N. J.

Початок в годині 3-тій пополудні. — Вступ вільний.

На цих зборах промовлять п. Євген Ляхович, звязковий ОУН, і український адвокат Василь Кузьма.

Українці! Це перші організаційні збори ОДВУ в Ньюарку. Відділ запрошує всіх думаючих українців, щоб тут на місці почути і переконалися, що таке ОУН і ОДВУ, яка їх ціль? Не будьмо байдужі. Байдужість мститься на кількох поколіннях. Приходіть самі і приведіть ваших знайомих, і це буде доказом, що проблема українських муженик-героїв, за волю України є проблемою вашою. — **СЛАВА УКРАЇНІ!**

Управа 70-го Відділу.

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШПАГО, ІЛЛ.

Відчити проф. Грановського.

В дорозі до Нью-Йорку, 7 вересня, а потім з поворотом з Нью-Йорку, 15 вересня, проф. Грановський, голова ОДВУ, дав два відчити в Шикаго на тему „Наші завдання в Америці“.

У своїх відчитих проф. Грановський доказував, що український націоналізм це не є ніяка партія, тільки притягання почуття кожного українця до своєї нації, яке то почуття побуджує українських націоналістів до боротьби з чужим насильством.

Шановний прелегент торкнувся нашої національної хитби, а саме браку суспільної дисципліни й отаманії. Як сказав, що прохав цієї отаманії були і в ОДВУ, однак вони в зародку були здушені, бо загал організації, як теж цілої української суспільності, зрозумів шкідливість отаманщини. Звертаючись до інтелігенції, проф. Грановський закликав її, щоб брала чинну участь у громадському житті, та не оставала позаду. Бесідник дав

Часті І: Пісні перед і по науці! 24 пісень зі св. Литургии. ЧАСТІ ІІ: Тропарі і Кондаки Воскресіння від 1. до 8. гласу; Прокімені Литургии від 1. до 8. гласу; Пісні із Вечіри; Пісні з Утрени; ЧАСТІ ІІІ: Пісні великого поста; на Великдень з веселістю Утрени; Пісні на Празники Господні; Богородичні; Святки; Калєда.

Це є дуже практична книжка для дякоучителів. Друк нот є дуже читкий. Ціна \$1.50.

Замовлення на С. О. Д. не висилаємо. Пишіть до:

„СВОБОДА“
81-83 GRAND ST., P. O. BOX 348
VERSEY CITY, N. J.

ПОЗІР! **NEWARK, N. J., І ОКОЛИЦЯ!** **ПОЗІР!**

ЗАХОДАМИ ТОВ. ім. МАРТИ ВАШИНГТОН, ВІДДІЛ 358 Українського Народного Союзу

влаштується

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ ОСІННІЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 26-го ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER) 1936 Р.

В СІЧОВІЙ ГАЛІ,
229 SPRINGFIELD AVENUE, NEWARK, N. J.

Початок в годині 7:30 ввечір. — Вступ 35 центів.

Половина доходу з балю призначена на добродійні цілі. На балю привагватиме першорядна оркестра під управою П. Чул. Комітет.

ДРІБНІ ОГЛОШЕННЯ

УКРАЇНСЬКА греко-катол. церква Пресв. Троїци в Youngstown, Ohio, пошукує **ДЯКОВЧИТЕЛЯ**. Посада до обиття від 1-го жовтня. Голоситесь на адресу: 223-5 HOLY TRINITY CHURCH, 526 W. Rayen Ave., Youngstown, O.

БЕЗДІТНИЙ ВДОВЕЦЬ пошукує бездітної жінки до зарплати дому. Може бути фармерка. Зголоситесь прошу послати на таку адресу: 222-4 ОЛЕКСАНДЕР МЕНДРИК, 624 Beaya Street, Allentown, Pa.

УВАГА! **БРОНКС, НЬО-ІОРК І ОКОЛИЦЯ!** **УВАГА!**

ЗАХОДАМИ ТОВ. „ЛЮБОВ“, ВІД. 298 У. Н. СОЮЗУ

владується

ПРЕДСТАВЛЕННЯ І БАЛЬ

В СУБОТУ, ДНЯ 26-го ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER) 1936 РОКУ

В ГАЛІ ПІД Ч. 1013 ІСТ ТРІМОНТ ЕВЕНЮ.

Початок в годині 8-мій ввечір. — Вступ 40 центів.

Представлення дві-актівки: Депутати до Відділу і в тихому семействі.

Представлення відіграють: пані А. Троїцька, А. Мельниченко, Ф. Котляч, А. Будзинський, Г. Прохорович, М. Федосик і інші. Будет під зарядом Товариства. Зараз по представленню зачнется Баль. — Число галі 1013 Іст Трімонт евені є один блок від 177 улиці собейної стайі Бронкс-парку.

Часті І: Пісні перед і по науці! 24 пісень зі св. Литургии. ЧАСТІ ІІ: Тропарі і Кондаки Воскресіння від 1. до 8. гласу; Прокімені Литургии від 1. до 8. гласу; Пісні із Вечіри; Пісні з Утрени; ЧАСТІ ІІІ: Пісні великого поста; на Великдень з веселістю Утрени; Пісні на Празники Господні; Богородичні; Святки; Калєда.

Це є дуже практична книжка для дякоучителів. Друк нот є дуже читкий. Ціна \$1.50.

Замовлення на С. О. Д. не висилаємо. Пишіть до:

„СВОБОДА“
81-83 GRAND ST., P. O. BOX 348
VERSEY CITY, N. J.

ЦЕРКОВНО-НАРОДНИЙ СПІВАНІК

під нотами на три і чотири голоси, зібрав і уложив о. Віктор Матюк.

ЧАСТІ І: Пісні перед і по науці! 24 пісень зі св. Литургии. ЧАСТІ ІІ: Тропарі і Кондаки Воскресіння від 1. до 8. гласу; Прокімені Литургии від 1. до 8. гласу; Пісні із Вечіри; Пісні з Утрени; ЧАСТІ ІІІ: Пісні великого поста; на Великдень з веселістю Утрени; Пісні на Празники Господні; Богородичні; Святки; Калєда.

Це є дуже практична книжка для дякоучителів. Друк нот є дуже читкий. Ціна \$1.50.

Замовлення на С. О. Д. не висилаємо. Пишіть до:

„СВОБОДА“
81-83 GRAND ST., P. O. BOX 348
VERSEY CITY, N. J.

УВАГА! **ROCHESTER, N. Y.!** **УВАГА!**

ЦЕРКОВНИЙ ХОР влаштує

ПЕРШИЙ ОСІННІЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, ДНЯ 26-го ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER) 1936 РОКУ

В ГАЛІ У. Р. ДОМУ.
975 JOSEPH AVENUE, ROCHESTER, N. Y.

Початок в годині 7-мій ввечір. — Вступ 25 центів.

Шановні Громадяни! На кожний поклик, коли Церковний Хор виступає між чужинцями, чи у своїй громаді, хор нікому не відмовляє услуги. Тому маємо надію, що шановні Братства, Товариства, Сестричтва і Молодецькі Клуби усі громадно прийдуть на баль і разом спільно забавляться. Добірна оркестра п. Поповича буде весело привагвати. Будуть також цікаві несподіванки. Отже всі на баль. Широ запрошує Церковний Хор.

Василь Британ, предсідник.

СТУДІЯ

УКРАЇНСЬКОГО АРТ-МАЛЯРА ІВАНА КУЧМАКА

під ч. 237 E. 10 ВУЛ. в НЬО-ІОРКУ

Отримують до відома всім зацікавленим, що виконує всі малярські праці, як: портрети, краєвиди, церковні образи, ілюстрації й інші. Також виконує всі контрактні праці, як: мальовання церков, галерій, народних доміт, та сценічні декорації. Ціни умірковані.

Іван Кучмак, арт.-малар.

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (13)

Орандові так подобалася перемога Тарзана над пантерою, що він уже зовсім повірив, що Тарзан є його опікунчим духом Музіум. Тепер він чим скорше хотів привести Тарзана до села і похвалитися ним перед своїми односельчанами. Він поспішав попереду, а за ним шов Тарзан. Малпочка Нікіма теж не опускала їх.

Час від часу Нікіма відзивалася щось. По хвилі Орандо почув ще один голос малпи. Він оглянувся і на своє здивування побачив, що тою другою „малпочкою“ був сам Тарзан, який дуже добре наслідкував мову малп. Його захоплення до Тарзана знову зросло. Цей штуки не втяв би ніхто зі смертях, тільки якийсь великий чародій — думав він.

Всі вони в трійку прямували до села Тумбай, а чорний у своїй уяві вже собі малював, як завидуватимуть та як подивлятимуть його всі чорні, коли довідаються, що отсей здоровенний білий чоловік є його опікунчим духом. Він усміхався з радости, а його трубі та широкі уста розкрилися від вух до вух.

Скоро вони добились до села. Тарзан заклав свої руки на груди й гордо станув посередні скупченої товпи чорних. Орандо виступив перед них усіх і торжественно заявив, що цей чужинець є його опікунчим духом Музіум. Всі чорні охнули зі здивування. Але серед них Тарзан доглянув одно скривлене лице. Відразу він пізнав, що це його ворог.

НАЙЛІПШЕ ХОРИ, НЕ ТРАТЬТЕ НАДІІ!

Даром пробка ЗІЛЛЯ МІЛЕРТОН

СЬОГОДНІШНЄ ОГЛОШЕННЯ У ВАШИХ РУКАХ МОЖЕ БУТИ ВАШИМ ПЕРШИМ СТУПІНЄМ ДО ЗДОРОВ'Я.

Хочемо, щоб найбільше людей пізнали про відею лікарство, зальне, котре докочило таксіс чужі у великих шулка, ревматизму і недух широк.

Одна Велика Коробка \$1 виставіть майже на цілий місяць помочи для найліпшого хворого.

Спеціальна оферта читачам „Свободи“:

[ ] \$1.00 за одну коробку Мілертону.
[ ] \$1.50 за дві коробки Мілертону.
[ ] \$2.00 за три коробки Мілертону.

Почитайте за відею Мілертон у вашій сусідній аптеці, а як там його не мають, то пишіть до:

J. S. MILLER, Inc., Dept. U., P. O. Box 623, Newark, N. J. Потребуємо агентів.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄТЬ ПОХОРОНАМИ В БРОНКС, БРООКЛІН, НЬО-ІОРК І ОКОЛИЦЯХ

129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel. Orchard 4-2565

BRANCH OFFICE & CHAPEL:
797 PROSPECT AVENUE (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Ludlow 4-2568.